

Naše mise

„Kdekoli a kdykoli ve službě demokracii, lidským právům a občanské společnosti.“

Výroční zpráva za rok 2009

Vážené dámy, vážení pánové,

dostává se Vám do rukou první výroční zpráva Asociace pro podporu demokracie a lidských práv DEMAS. Členské organizace DEMAS působí v zemích, které dosud nemají všeobecně uznávané demokratické uspořádání, jakož i v zemích, které procházejí transformačním procesem. U zrodu DEMAS stála myšlenka vytvořit pro tyto organizace společný prostor pro spolupráci, koordinaci, sdílení informací a zkušeností. DEMAS si také klade za cíl zvyšovat veřejné povědomí o problematice podpory demokracie a lidských práv a vést o ní konstruktivní dialog s českými státními institucemi i zahraničními partnery. DEMAS staví na prakticky získaných zkušenostech a specifickém know-how v oblasti přechodu k demokracii, ale také na pocitu spoluzodpovědnosti za demokratický vývoj v zemích, které s Českou republikou pojí společná zkušenost období nesvobody.

Ačkoli je DEMAS organizací mladou, podařilo se během prvního roku její existence vybudovat základní organizační struktury a navázat klíčové kontakty. Za to patří poděkování především Igoru Blaževičovi, prvnímu předsedovi Správní rady a hlavnímu hybateli vzniku a strategického směřování platformy, a Sabině Dvořákové, výkonné ředitelce, která cíle DEMAS uvádí úspěšně v život.

V následujícím období se bude DEMAS zaměřovat především na udržení klíčového postavení podpory demokracie a lidských práv v rámci české zahraniční politiky. Bude také prostřednictvím vzdělávacích projektů a výměny informací podporovat další zkvalitňování a zefektivňování práce svých členů. A v neposlední řadě bude posilovat svou roli platformy pro společné aktivity směrem do zahraničí.

Jakub Klepal
předseda Správní rady

Založení organizace

V průběhu roku 2008 vyvstala mezi českými nevládními neziskovými organizacemi (dále jen NNO) zabývajících se podporou demokracie, lidských práv a občanské společnosti potřeba sjednotit se ve společné platformě. Myšlenka založit platformu podobně zaměřených organizací se rodila delší dobu, a následovala tak obecné trendy v zemích EU, kde je sdružování do platforem poměrně běžné. Zdrojem inspirace se stalo například FoRS – Fórum rozvojové spolupráce pracujících v České republice či polská platforma Grupa Zagranica. Snaha jedenácti českých NNO působících v oblasti demokratické vyústila v založení organizace se jménem DEMAS – Asociace pro podporu demokracie a lidských práv, která byla registrována Magistrátem hlavního města Prahy dne 24. listopadu 2008.¹

Zakládajícími členy Demas se staly následující organizace: Agora Central Europe, Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), ANO pro Evropu, Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), Člověk v tísni, Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, Mezinárodní sdružení Občanské Bělorusko, Nadace Forum 2000, Respekt Institut, Sdružení pro podporu otevřené společnosti – PASOS a Transitions Online. Demas byl založen jako otevřená a inkluzivní asociace, která bude v budoucnu do svých řad přijímat další podobně zaměřené NNO, které o členství projeví zájem.

V průběhu podzimu 2008 byla v souladu se stanovami zvolena správní rada Demas, jejímiž členy se na první funkční období trvajících dva roky stali Vladimír Bartovic (místopředseda 2008/2009 a 2009/2010, Europeum), Igor Blaževič (předseda 2008/2009, Člověk v tísni), Jakub Klepal (předseda 2009/2010, Forum 2000), Monika MacDonagh-Pajerová (ANO pro Evropu), František Mikš (CDK) a Alice Savovová (AMO).

Aktivity v prvním roce působení

V říjnu a listopadu 2008 proběhlo výběrové řízení na obsazení pozice ředitele/ky sekretariátu, jíž se stala Sabina Dvořáková. Založení sekretariátu, který začal pracovat od 1. prosince 2008, bylo nezbytnou podmínkou fungování asociace. V sekretariátu se protínají zájmy a některé aktivity všech členských organizací. Sekretariát tak může efektivně koordinovat společnou činnost a je tak nápomocen spolupráci jednotlivých členských organizací a vzájemnému sdílení informací. Jednou z prvních aktivit bylo provedení všech potřebných registrací a podání grantové žádosti na Ministerstvo zahraničních věcí ČR (dále jen MZV). Během prosince došlo mimo jiné k vytvoření českých a anglických webových stránek² a rovněž i dvojazyčné brožury představující Demas a jeho členské organizace.

Od počátku ledna se asociace začala profilovat odborně. V rámci DEMAS se přirozenou cestou vytvořily pracovní skupiny, které se úzce specializují na různé oblasti demokratizačních procesů a lidských práv. Činnost skupin se pak kladně promítla do participace na březnové demokratizační konferenci či workshopu v rámci květnové konference k Východnímu partnerství a podzimním Foru 2000, ale i při pořádání menších akcí jako např. těch, jež se věnovaly problematice neziskového sektoru na Ukrajině. Nejaktivnější buňkou je však ta, která se zabývá otázkami problémů současné ruské společnosti.

V průběhu celého roku vyšlo celkem deset čísel Zpravodaje, který si klade za cíl informovat o dění v oboru nejen odbornou ale i laickou veřejnost. Prvních osm čísel se věnovalo aktuálním otázkám, které řešil jak sekretariát, tak členské organizace. Zbývající dvě čísla pak byla monotematická – první na téma účast Demas a jeho členských organizací na mezinárodní konferenci Forum 2000, druhé na téma ruský třetí sektor. Zpravodaj vychází elektronicky a je volně přístupný na webových stránkách asociace.

¹ Registrační číslo 21/08

² www.demas.cz

Konference *Building Consensus about EU Policies on Democracy Support*: Václav Haval, Karel Schwarzenberg a Gabriela Dlouhá zahajují konferenci.

Konference, semináře a přednášky

Ve dnech 9. a 10. března 2009 úspěšně proběhla dlouho očekávaná mezinárodní konference [Building Consensus about EU Policies on Democracy Support](#) na téma Evropská unie a podpora demokracie, na niž se setkalo na 150 převážně zahraničních odborníků. Konference, kterou pořádalo Ministerstvo zahraničních věcí a Evropská komise ve spolupráci s European Partnership for Democracy a asociací DEMAS, se stala oficiální doprovodnou akcí českého předsednictví v Radě EU. Celá akce se konala pod záštitou bývalého prezidenta Václava Havla a tehdejšího ministra zahraniční Karla Schwarzenberga. Pondělní panely byly věnovány obecným otázkám spojeným s demokracií: Proč právě demokracie? Jsou demokratické hodnoty stále aktuální? Jaké jsou zkušenosti a doporučení členských států EU dalším zemím? Posledním pondělním řečníkem a zároveň zvláštním hostem celé konference byla bývalá předsedkyně kanadské vlády Kim Campbell. Úterní panely byly zaměřeny zcela prakticky na podporu demokratizace, její implementaci v cílových oblastech či role EIDHR a členských států EU v tomto procesu. Aby nebyl pohled na celou záležitost pouze jednostranný, byli k debatě přizváni též zástupci cílových zemí jako např. Zimbabwe, Arménie, Malawi, Ukrajina a Libanon.

Schůzka s pracovním názvem [Kulatý stůl na téma Ukrajina](#) ve věci koordinovanějšího

postupu českých neziskových organizací, Ministerstva zahraničních věcí ČR a Evropské unie na Ukrajině se uskutečnila 6. dubna. Jednání chtělo především vzájemně seznámit české NNO, které již působí nebo chtějí působit na Ukrajině, osvětlit politické koncepce působení České republiky na Ukrajině a navázat kontakt s příslušnými odborníky na MZV a dále pak objasnit strategie Evropské unie na Ukrajině a možnost podávání grantových projektů ze zdrojů EU.

Asociace se zúčastnila jubilejního 10. ročníku [Veletrhu neziskových organizací](#) (NGO Market), který 24. dubna jako již tradičně

Mezinárodní den demokracie: Jan Pieklo, Gabriela Dlouhá, Šimon Pánek a Jeff Lovitt.

uspořádala nadace Forum 2000. Součástí prezentace platformy byla i veřejná debata na téma „Role České republiky v demokratizačním procesu“, jíž se jako hosté zúčastnili Jan Ruml (Respekt institut a Občanské Bělorusko) a Jiří Schneider (Prague Security Studies Institute). Debatu, na niž byli přítomni věcně seznámeni se zapojením České republiky do procesu demokratizace, transformace občanské společnosti a podpory lidských práv u nás i ve světě, moderoval Václav Nekvapil.

Dne 15. září, na něž připadá [Mezinárodní den demokracie](#), se v Polském institutu v Praze uskutečnil seminář Lessons in Democratic Transformation for the Eastern Neighbours: Sharing Two Decades of Czech and Polish Experience, který společně uspořádaly asociace DEMAS spolu se svou členskou organizací PASOS. První část semináře se věnovala problematice Východního partnerství z české a polské perspektivy, druhá pak otázce české a polské transformační politiky v uplynulých dvaceti letech a jejího výhledu do dalších let.

V rámci 13. výroční mezinárodní konference Forum 2000 Demas uspořádal doprovodný panel na téma [Stav současné ruské občanské společnosti](#), na němž se, kromě Sekretariátu a Nadace Forum 2000, podílely především organizace PASOS a Člověk v tísni. Aktéry panelu reagujícího na aktuální problémy ruské občanské společnosti se stali Jegor Gajdar, uznávaný ekonom a bývalý ruský premiér, Ella Kesaeva, předsedkyně neziskové organizace Hlas Beslanu, Anna Sevortjan z moskevského Centra pro rozvoj demokracie a lidských práv, Sergej Lukaševskij, ředitel Muzea a Centra Andreje Sacharova v Moskvě a právník Pavel

Forum 2000: Sergej Lukaševskij a Jedor Gajdar.

Forum 2000: Anna Sevortjan a Pavel Čikov.

Čikov z lidskoprávní organizace Agora sídlící v Kazani. Moderování debaty se ujal Libor Dvořák z Českého rozhlasu 6. Asociace se rovněž zčásti věnovala přípravě a dramaturgii posledního konferenčního panelu „Rusko v globální politice“. Samostatné doprovodné panely pak uspořádala Asociace pro mezinárodní otázky, Člověk v tísni a Respekt institut.

V pondělí 2. listopadu asociace uspořádala společně se svou členskou organizací Institutem pro evropskou politiku EUROPEUM odpolední debatu s poslanci Evropského parlamentu Janem Zahradilem (ODS) a Liborem Roučkem (ČSSD) s názvem [ČR a EU – \(papíroví\) tygři v prosazování demokracie ve světě?](#) Debata moderoval Vladimír Bartovic – výzkumný pracovník EUROPEA. Debata, jež se konala za laskavého přispění Informační kanceláře Evropského parlamentu v ČR v prostorách Evropského domu na Jungmannově ul. v Praze, byla zaměřena na roli České republiky a Evropské unie v otázce podpory demokracie a lidských práv. Oba poslanci posluchačům přiblížili mechanismy EU podporující transformační politiku a rozvojovou spolupráci, jelikož právě EU patří mezi největší dárce rozvojové pomoci. Na dotaz z publika, které země by měly patřit z hlediska podpory demokracie a lidských práv k prioritním, se oba poslanci shodli na zemích Východního partnerství, ale i např. státech Blízkého východu a subsaharské Afriky.

O tři dny později, 5. listopadu, se uskutečnilo promítání filmu [Mezi nebem a zemí](#) (Between Heaven and Earth, režie Masha Novikova a Frank Van den Engel, Nizozemí 2007) s následnou debatou o společenské, kulturní a politické situaci v současném Uzbekistánu, v níž vystoupila odbornice na střední Asii Věra Veselá a reportér České televize Tomáš Vlach. Debata moderoval Libor Dvořák z Českého

rozhlasu 6. Filmová projekce a debata si kladla za cíl přitáhnout pozornost k problematice lidských práv a obecně politické situaci v Uzbekistánu, což se stalo i cílem mezinárodní akce, která se na podporu této středoasijské republiky uskutečnila v sobotu 7. listopadu v několika evropských městech a kterou zde společně uspořádaly Press Now, Amnesty International, Alfred Mozer Stichting (AMS), Hivos, Environmental Justice Foundation (EJF).

[Mezinárodní den lidských práv](#) Demas připomenul v rámci mezinárodní konference PASOS Return to Europe promítáním dokumentárního filmu Moc bezmocných (The Power of the Powerless, režie Cory Taylor, USA 2009) a následnou diskusí s aktérkou Sametové revoluce Monikou MacDonagh-Pajerovou a Robertem Latypovem, pracovníkem ruského střediska pro obranu lidských práv Memorial, které se stalo letošním laureátem Sacharovovy ceny za svobodu myšlení. Diskusi moderoval jeden z aktérů polistopadového dění a protagonistů výše zmíněného dokumentu novinář Jan Urban.

Společná prohlášení a stanoviska

[Otevřeným dopisem](#) se 16. února 2009 obrátily členské organizace Demas na tehdejšího premiéra Mirka Topolánka, vicepremiéra pro evropské záležitosti Alexandra Vondru a ministra zahraničních věcí Karla Schwarzenberga, aby zvážili možné pozvání běloruského prezidenta Alexandra Lukašenkina do Prahy na ustavující summit EU k Východnímu partnerství. Organizace připomněly nelegitimitu voleb, které udržují A. Lukašenko u moci, a represe, kterými

potlačuje veškeré nezávislé iniciativy a svobodu v zemi. Nedávné kroky běloruského režimu jsou sice liberalizační, ale podle signatářů výzvy pouze kosmetické a nezaručují žádné zásadní změny v zemi.

Dne 20. května zaslaly české neziskové organizace [otevřený dopis](#) evropským politikům s výzvou, aby na nadcházejícím summitu EU-Rusko (21.–22. května) vyzvali své ruské partnery k liberalizaci restriktivního zákona o ruských neziskových organizacích. Organizace sdružené v DEMAS oslovily i českého prezidenta Václava Klause, který bude na summitu vystupovat v roli předsedy Evropské rady, předsedu Evropské komise José Manuela Barrosa, komisařku pro vnější vztahy Benitu Ferrero-Waldnerovou a další evropské politiky s žádostí, aby ruské představitele vyzvali k pokračování liberalizačních kroků.

Projekty

Projekty získané ze zdrojů Ministerstva zahraničních věcí byly v první fázi zaměřeny na podporu vzniku asociace a vytvoření základních organizačních a administrativních struktur Demas, ve druhé pak na oslovení odborné i laické veřejnosti a navázání kontaktů s relevantními ministerstvy a zákonodárci. Důležitým prvkem v mozaice aktivit jsou též vztahy s mezinárodními organizacemi podobného zaměření a brusselskými strukturami.

Oproti tomu projekt ze zdrojů National Endowment for Democracy se zaměřil zcela konkrétně na budování vztahů s ruskými nevládními neziskovými organizacemi. V jeho rámci bylo podniknuto několik studijních cest českých odborníků do Ruska a následně pak

i ruských do České republiky. Na základě osobních setkání se podařilo vytvořit rozsáhlou síť kontaktů, které poslouží jako odrazový můstek pro budoucí projekty.

Financování

V období prosinec 2008 až prosinec 2009 obdržela asociace Demas celkem tři vlastní grantové tituly. Zdroje financování byly v tomto období dva: Ministerstvo zahraničních věcí České Republiky (MZV ČR) – konkrétně z Programu transformační spolupráce a National Endowment for Democracy ze Spojených států amerických (NED), přičemž projekt NED pokračuje až do května 2010. Do konce prosince 2009 bylo celkem vyčerpáno 1 498 083,01 Kč v následujícím rozložení:

2008: MZV ČR: 289 375 Kč
2009: MZV ČR: 817 116,82 Kč
2009: NED: 391 591,19 Kč

Všechny výdaje byly neinvestičního charakteru, rozděleny dle grantových schémat mezi osobní a cestovní náklady, pomoc cílovým skupinám, služby a režijní náklady:

Osobní náklady: 425,5 tisíc Kč
Cestovné: 255,5 tisíc Kč
Služby: 301 tisíc Kč
Majetek: 49 tisíc Kč
Pomoc cílovým skupinám: 395 tisíc Kč
Režijní náklady: 72 tisíc Kč

Za rok 2008 i 2009 byly v souladu se stanovami Demas vybrány členské poplatky ve výši 5 000 Kč ročně. Celkový objem prostředků vybraných na členských poplatcích činil 104 112 Kč. Jedna z členských organizací zaplatila z provozních důvodů po dohodě příspěvky snížené o 888 Kč.

Debaty s europoslanci: Libor Rouček, Vladimír Bartovic a Jan Zahradil během debaty o směřování české transformační politiky a rozvojové spolupráce.

Tiráž

Činnost DEMAS je určována nezávisle a výhradně členskými organizacemi, nevyjadřuje žádné politické či ideologické postoje nebo zájmy jakékoli instituce.

DEMAS
Asociace pro podporu
demokracie a lidských práv
Pohořelec 6
118 00 Praha 1

info@demas.cz / www.demas.cz
IČO: 75156539 / DIČ: CZ75156539

Správní rada:
Vladimír Bartovic (místopředseda),
Igor Blažević, Jakub Klepal (předseda),
Monika MacDonagh-Pajerová,
František Mikš, Alice Savonová

Výkonná ředitelka:
Sabina Dvořáková

Členské organizace DEMAS:
Agora Central Europe
Ano pro Evropu
Asociace pro mezinárodní otázky
Centrum pro studium demokracie a kultury
Člověk v tísni
Europeum
Nadace Forum 2000
Občanské Bělorusko
PASOS
Respekt institut
Transitions

©DEMAS – Asociace pro podporu demokracie a lidských práv, 2010

TRANSITION
Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

National Endowment
for Democracy
Supporting freedom around the world

CZECH REPUBLIC
DEVELOPMENT COOPERATION